

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Andreæ Vallensis Vvlgo Del Vavlx Andanensis, I. V. D. Et
In Alma Academia Lovaniensi SS. Canonum Professoris
Ordinarii, Paratitla Ivris Canonici Sive Decretalivm D.
Gregorii Papæ IX. Svmmaria Ac ...**

Delvaux, André

Coloniæ Agrippinæ, 1686

4. Qualiter & cui edi debeant.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62177)

legum subveniat minori, vel Ecclesiæ, aut etiam majori, ex clausula generali, *Si qua mihi ipsa* &c. VII. In causa appellationis possunt ea instrumenta produci, quibus in priori instantia obstitabat conclusio, juxta *l. Per hanc ubi committitur* DD. *Cod. De temporibus appellat.* VIII. Dicta regula procedit in probationibus facti, non etiam probationibus juris, quibus per conclusionem non censetur præclusa via; sed leges semper allegari possunt, modo ad hoc non petatur nova dilatio, quæ esset deneganda IX. In causa beneficii, secundum aliquos. X. Fallit quo ad recognitionem sigillorum, nam fieri potest tunc probatio post conclusionem in causa. Denique si facta sit conclusio cum clausula *Salva reproductione scripturarum* & aliis casibus.

4. Subinde etiam non requiritur citatio partisi veluti quando instrumentum producitur ad solam instructionem Iudicis, vel fit productio in fine termini, aut intra terminum, datum ad producendum scripturas seu instrumenta, vel ad probandum per omne genus probationis.

5. Similiter interdum produci debent ante litem contestatam: ut si in libello facta sit mentio instrumentorum: nam tum illa unâ cū actione, adversario petenti edenda sunt: *l. 1. §. 1. & fin. D. De edendo*. Quamquam instrumentum cum libello productum, non probet, nisi post litem contestatam in vim probationis repetatur seu producat.

§. IV.

Qualiter & cui edi debeant.

1. Edi debet ipsum originale instrumentum.
2. Aut exemplar, jussu iudicis inde desumptum.
3. Et quidem iudicis totum, parti solum capitulum de quo agitur.
4. 5. Quæstio, an reus actori teneatur edere instrumenta.
6. Quatenus tertio alicui edendum sit instrumentum.

1. Produci etiam debent ipsa instrumenta originalia, quia exemplis seu exemplaribus eorum regulariter non creditur *cap. 1. h. 2. lib. 2. D. eod.* 2. nisi auctoritate Iudicis exemplata sint, concurrentibus iis, quæ supra §. 2. num. 1. ad exemplationem requiri diximus. Potest ta-

men producens, originali semel exhibito, eoque recepto relinquere in actis copiam authenticam, ne forte ipsum originale aliquo casu perdatatur vel surripiatur. Nisi instrumentum sit originalia e mandati procuratorii; nam hoc, si sit simplex, relinqui in actis debet, neque alias probat. Sin plura contineat capita & mandata ad plures causas, debet originale restitui producenti, & registrati in actis ea pars mandati, quæ ad causam facit.

3. Edi autem instrumentum oportet ipsi Iudici, & quidem totum; parti verò eius tantum capituli copia danda est, de quo moveretur quæstio, *c. Contingit* 5. *h. 2. restituro originali instrumento*.

4. Cæterum an reus actori sua instrumenta edere teneatur, ad fundandam eius intentionem, quari potest. Et dicendum, prout superius innuavi *1. ad Tit. De probationib. §. 3. n. 6.* nõ teneri edere ea, quæ ibi propria sunt, seu quæ suis sumptibus redemit *arg. cap. 1. in fine sup. De probat.* quia neque juris neque æquitatis ratio permittit, ut quis in vitus arma & tela quibus confodiatur & conficiatur, adversario suo tradere cogatur & conficiatur. *Qui accusare* 4. *Cod. de edendo, l. Nimis grave* 7. *Cod. De testib.* Secus si sint communia v. g. communibus sumptibus confecta, vel testamenta inter hæredes ac legatarios: quorum nomine comparata sunt duo edicta Primum, De tabulis exhibendis, adversus eum, qui negat, se testamentum habere vel asserit se exhibere non posse: alterum, Quemadmodum testamenta aperiantur: adversus eum, qui non diffitetur testamentum apud se esse, quo casu compelli potest, ut aperiat, *tot. tit. D. & Cod. Quamamodum testamenta aperiantur*.

5. Sed cur, inquit, minus reus tenetur edere instrumenta sua actori, ad fundandam eius intentionem, quam actor sua reo, ad fundandam eius exceptionem, juxta *l. Non est novum* 5. *Cod. De edendo*; præsertim cum reus in suis exceptionibus sit actor *l. in exceptionib. 14. D. De probat.* Respondeo, quia licet reus in sua exceptione sit actor, tamen est actor necessarius, & ut ita dicam, invitus, cum non sit in eius potestate, an & quando conveniatur, *l. Pure §. ult. D. De dolimali except.* uti est in potestate actoris, an & quando velit convenire reum, seque præmunire probationibus sufficientibus: ac

proinde hac in parte favorabilior est reus. Et hinc quoque fit, quod cum & actor in sua replicatione sit reus, *leg. 1. D. de excep. ci ad fundandam replicationem vicissim reus teneatur sua exhibere instrumenta, l. penult. §. in. D. Ad leg. Falcid.*

6. Ut vero intelligatur plenius, quando instrumentum edi alicui tertio debeat, vel non, sciendum est, communem conclusionem esse, quod editio instrumentorum ei non sit decerpanda, qui non mandavit vel per se vel per alium illud confici, nec successit in locum mandantis, *per l. Si quis ex argentariis 6. §. unde appareret, §. l. Quadam §. in. D. De edendo.*

Fallit autem conclusio ista, Primum, si interfit eius, qui petit sibi edi instrumentum: tunc enim potest vel per editum de edendo, vel ad hoc in factum subsidiaria editionem illius petere, licet mandato eius non sit confectum *d. l. Quadam §. in. §. l. 2. Cod. de edendo.* Ratio est, quia instrumentum est pars probationis: & ideo, sicut testis cogitur testimonium dicere pro tertio, ita & instrumentum edi tertio debet, quando edi ipse tertius interfit: modo tamen Iudici de tali interesse constat summarie; neque enim creditur soli assertioni petentis editionem instrumenti, ob rationem ante allatam *ex l. Qui accusare Cod. de edendo.*

Secundo fallit, si à Magistratu petatur editio alicujus statuti, ab una parte in iudicio allegati, & altera negati: nam cum tale statutum sit jus publicum, & proprium loci, ubi illud servatur, & per consequens omnibus commune, nemini denegandum est; sed edi debet, utique capitulum allegatum, non verò totus statutorum liber.

Tertio in procuratore Fisci, quoad causas civiles exemptionum & contributionum: nam hic potest petere sibi edi instrumenta, non modo à tertio, sed & ab ipsis reus conventis, ad probandam suam intentionem, sive contra alios, sive contra reos conventos; idque favore speciali Fisci & Reipublicæ, *l. 2. §. item divi fratris D. de jure fisci.*

Quarto, in usurariis, qui tenentur codicem rationum edere *Clement. 1. §. casorum De usuris.* Idem dicendum de publicanis, couponibus, stabulariis, & similibus, fraudem in contractibus committere solitis. Videatur de his plenius Gaill. *Observ. 106.*

§. V.

De interpretatione & improbatione Instrumentorum.

1. Instrumentum est stricti iuris.
2. Prodest & obest tantum in eo nominatis.
3. Improbantur instrumenta per testes contrarios.
4. Sibi trem contraria, & aliis modis.

1. Instrumenti, cum sit stricti iuris, interpretatio sumi debet ex verbis, ita ut, quod non dicit instrumentum, nec nos dicere debeamus neque extendi possit extra ea, de quibus fuit rogatus Notarius, & quibus ipse interfuit.

2. Et quemadmodum instrumenta iis tantum profunt, qui nominantur, non aliis: ita etiam non aliis obstant, quam qui in iis sunt nominati, neque contra alios probant, nec in præiudicium tertii iniqua interpretatione extendi debent. Licet ad successores vel iuris vel rei etiam singulares extendantur, & contra hos & pro his perque fidem faciant atque contra auctorem, cuius iure utuntur, pro ut hæc latius deducit *Welsbec ad D. h. s.*

3. Porro excipi quoque adversus instrumentum potest, idque ex variis causis, quæ hactenac breviter attingendæ sunt; eique improbando opponi quandoque testes contrarios, qui deponant rem non ita contigisse, ut tabellio sive Notarius confiteretur, dixi supra *§. 2. n. 2. h. s. per text. in c. Cum Ioannes 10. h. s.* Quo casu vel producuntur testes contra instrumentum; in eo non descripti, mortuis nimirum testibus, instrumentis inscriptis, & tunc requiri ad minimum tres testes contrarios, ut duæque publici quidem instrumenti fidem destruant, opinio est *Glof. in l. Optimam 11. C. De contrah. & commis. stipul.* Quamvis communius receptum sit, ad enervandam fidem cum publici, etiam omni ex parte perfecti, tum etiam privati, tum testium subscriptione firmati, sufficere indirecte duos testes, idoneos sive fide dignos & omni exceptione maiores, *per d. l. Optimam §. Tertio leg. 5. sup. de probat. sine ea probatio fiat directe. sive indirecte: quod omnes fatentur, sicutquit Covar. præf. qu. cap. 29. n. 6. post Innoc. in d. c. Cum Ioannes & ibi Fel. n. 13. Abb. n. 13. v. r. l. Sextima* Rationem assignant hanc, quod instrumenti fides à Notario pendeat, eumque unicuique esse, qui duobus testibus præferri non debeat, quamvis auctoritas eius sit publica. Vel testes ipsi.